

IJsselmeer

februari 2009 nr.1

BERICHTEN

IJburg 2 Nee!
Teveel is teveel.

Acceptgiro contributie
2009 bijgaand

Belangrijk!
Congres IJsselmeer Vereniging
Amsterdam 25 april

IJsselmeervereniging
37 jaar

IJsselmeervereniging

Opricht in maart 1972

Postadres
Postbus 257
1900 AG Castricum

Telefoon: 088-0064400
Fax: 088-0064455
Email: info@ijsselmeervereniging.nl
Website: www.ijselmeervereniging.nl

Bezoekadres:
Rechte Hondsboschelaan 24a
1851 HM Heiloo

Ledenadministratie
Voor vragen over uw lidmaatschap kunt u terecht bij de InformatieWinkel, Diny Kloosterboer: telefoon: 088-0064455, fax: 088-0064459, email: info@landschapnoordholland.nl, adres: IJsselmeervereniging, InformatieWinkel, t.a.v. Mevrouw D. Kloosterboer, Postbus 257, 1900 AG Castricum.
Het lidmaatschap gaat u aan voor 1 jaar en opzeggen kan alléén schriftelijk uiterlijk 1 maand voor het einde van het kalenderjaar.

Kamer van Koophandel: 40624019
rekeningnummer bij de Rabobank:
13.83.65.164

Nummer 2/2008
ISSN: 1571-9448

Hoofdredacteur a.i.:
Frans Hijmans

Productie:
Twin Media B.V., Culemborg

Fotografie/beeld:
Wil Tjoa
Chris Dennarts

Aan dit nummer werkten mee:
Cees Aay, Marten Bierman, Henrike Branderhorst, Flos Fleischer, Luc Hamer, Frans Hijmans, Jaap Kottier, Anne Wil Lucas, Lex van Rootselaar, Manja Verhorst, Koos Woestenburg

De redactie is niet verantwoordelijk voor de inhoud van artikelen en houdt zich het recht voor artikelen in te korten.

Het IJsselmeergebied omvat het IJmeer, de Gouwzee, het Markermeer en het 'kleine IJsselmeer' tezamen 1840 km², alsmede de oevers en het gebied landinwaarts voorzover van invloed op de kwaliteit en de beleving van het grote open water.

Inhoud

Inhoud en redactioneel	2
Ledencongres 25 april	3
Van de voorzitter. Denken in dijken en dammen;; vraagtekens bij Veerman	4
IJburg2 Nee!	5
Dijkversterking Waterlandse Zeedijk	7
Onzichtbaar landschap; het verdrongen Etersheim	9
Eén IJsselmeer; Koppel de beide watersystemen	10
Monument in balans; Een realistisch plan voor de Afsluitdijk	12
Expertmeetings VBIJ	14
In memoriam Co Verkade	14
Succes Water Natuurlijk waterschaps-Verkiezingen	15
U bent nodig !	16

Redactioneel

Er springen drie zaken uit in dit nummer van IJsselmeerberichten:

De uitnodiging voor het Ledencongres op 25 april te Amsterdam. Het zijn spannende tijden voor het IJsselmeer. Grijp de kans er deel van te zijn.

Het zal u niet zijn ontgaan. Het rapport Veerman krijgt z'n doorwerking in de beleidsvoornemens voor het IJsselmeer. Niemand kan uitleggen waarom het voor de veiligheid nodig is om het IJsselmeer anderhalve meter omhoog te pompen. Nee het is alleen maar een slecht verholde poging het volbouwen van het Markermeer mogelijk te maken. Marten Bierman zegt er het zijne van. In lijn daarmee een opwekking om de actie "IJmeer Open" te steunen en een uitgebreide beschouwing over het taai juridisch planologische gevecht tegen de plannen voor IJburg 2.

Het lijkt wel of in het denken over waterhuishouding en veiligheid alleen de duurste en technisch meest gedurfde ingrepen goed genoeg zijn. Werken met de natuur in plaats van tegen de natuur is vloeken in de kerk. Toch wordt er erg zorgvuldig gewerkt aan de broodnodige versterking van de Westfriese- en Waterlandse Zeedijk. In dit nummer een artikel van Flos Fleischer en Frans Hijmans over koppeling van de watersystemen van Markermeer en IJsselmeer. Dat zal leiden tot een grote verbetering van de waterkwaliteit van het Markermeer en dus ook tot een grote verbetering van de ecologische kwaliteit. Bij alle woeste plannen voor de Afsluitdijk is er ook een plan dat uitgaat van dijkversterking zonder de hele dijk overhoop te halen en zonder toekomstige ontwikkelingen bij voorbaat uit te sluiten.

Ledencongres

IJsselmeervereniging

25 april 2009

De IJsselmeer vereniging organiseert zaterdagmiddag 25 april in Amsterdam een congres vooral voor de eigen leden. De bedoeling van het congres is om de leden te informeren over recente ontwikkelingen in het IJsselmeergebied en de verschillende projecten en acties waarmee de IJsselmeervereniging samen met de Stichting Verantwoord Beheer IJsselmeergebied bezig is. Het is een spannende tijd voor het IJsselmeergebied. Elders in IJsselmeerberichten leest u over welke bedreigingen er allemaal op het gebied afkomen. We noemen een hele nieuwe grote stad in het IJmeer, het Noordelijk deel van het IJsselmeer anderhalve meter ophogen en enorme windmolenparken in en langs het IJsselmeer. Maar er wordt door experts van de VBIJ gewerkt aan doordachte reële alternatieven. We willen proberen u, de leden meer over ons werk te informeren en u daarbij te betrekken.

Voorafgaand aan het congres wordt een korte ledenvergadering gehouden..

Het programma ziet er (voorlopig) zo uit:

12.30 – 13.00	Ontvangst met koffie en thee
13.00	Welkom door de dagvoorzitter Marten Bierman
13.00 – 13.30	Algemene Ledenvergadering
13.30 – 14.15	IJsselmeergebied, een landschap voor veel soorten recreatie door Wim Piet van Erven Dorens van de Nederlandse Vereniging van Toerzeilers.
14.15 – 14.30	Koffie en theepauze
14.30 – 15.15	Kwaliteit voor het Markermeer; Een plan voor een doorlaatbare Houtribdijk door Flos Fleischer directeur Stichting Verantwoord Beheer IJsselmeer.
15.15 – 16.00	Een regisseur zonder scenario. Een bestuurskundige beschouwing over de veelheid van woeste plannen voor het IJsselmeergebied, het ontbreken van nut en noodzaakvragen en het gebrek aan sturing.
16.00	Slotwoord door Marten Bierman en informeel samenzijn met een drankje.

Het congres vindt plaats op het Marine Etablissement Kattenburgerstraat 7 1018 JA Amsterdam. Die locatie is vanaf het Centraal Station goed bereikbaar en ook op het terrein zelf kan gratis geparkeerd worden. Maar ! De strenge bewaker bij de ingang laat u niet binnen als u geen op naam gestelde uitnodiging kunt laten zien. Op tijd opgeven vooraf is dus een vereiste.

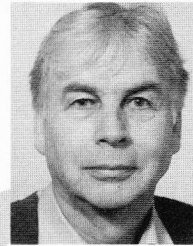
Opgeven kan alleen maar via email m.dibbets@quicknet.nl onder vermelding van "congres 25/4" en onder vermelding van Uw naam en woonplaats. U krijgt ook de bevestiging/uitnodiging via de email toegestuurd.

We kunnen het helaas niet trekken om het congres gratis te laten zijn en vragen een eigen bijdrage van € 10,= per persoon. Die eigen bijdrage betaalt u bij de ontvangstbalie.

Aarzel niet en geef u op. Samen moeten we strijdbaar zijn voor ons kostbare IJsselmeer.

De congrescommissie

Denken in dijken en dammen; vraagtekens bij Veerman

Met een crisis in het vooruitzicht zijn de denkbeelden van de econoom Keynes weer helemaal terug. En niet zonder reden. Zijn benadering komt erop neer dat de overheid anti-cyclisch moet handelen wat wil zeggen: vooral zelf investeren in bijvoorbeeld infrastructuur als het slecht gaat. Dat spaart werkloosheid en dan is de uitvoering van het werk het goedkoopst want zonder concurrentie uit de particuliere sector. Daarbij is het aardige van grond- en bouwwerk dat het niet kan vluchten naar het buitenland zoals flitskapitaal. De brandbrieven uit de bouwsector om hiervoor aandacht te vragen zijn dan ook niet van de lucht.

Het moment van de crisis valt samen met grootse plannen van de overheid om de veiligheid, bereikbaarheid en bewoonbaarheid van ons land drastisch te bevorderen: de plannen van Veerman, het Nationale Waterplan van het rijk, woningbouw voor de Metropoolregio Amsterdam. Alle plannen gaan uit van buitendijks bouwen in IJmeer en zelfs het Markermeer. De vraag waartoe het allemaal moet dienen is weer te haastig beantwoord of niet eens gesteld.

De situatie zou moeten worden benaderd als die van de luidentkende autofabrikanten, die nu gedwongen worden milieuvriendelijke auto's te gaan produceren als ze nog hulp uit de staatsruif wensen. De crisis blijkt het ideale moment om de productie om te buigen naar dingen waar de wereld wel op zit te wachten. Zo zitten we ook niet te wachten op verdere aantasting van ons buitengebied om een bedrijfstak van de straat te houden en dat gevaar dreigt. Dat is vooral de overheid als opdrachtgever aan te rekenen die nog steeds met achterhaalde opvattingen blijft komen.

Hoe bestaat het anders dat in deze tijd nog een Nationaal Waterplan kan verschijnen waarin woningbouw in het Markermeer wordt gepropageerd? Nog daargelaten dat een Waterplan over water behoort te gaan en niet over dempen voor woningbouw is dit grenzend aan het ongelooflijke. Gaan we internationale afspraken overtreden? Het Markermeer behoort tot internationaal beschermd natuurgebied waarin bouwen helemaal niet mag, behalve als er geen alternatieven zijn en voor compensatie wordt gezorgd. Natuurlijk wordt het voorgesteld dat met bouwen de kwaliteit van het gebied, die nu niet best is, zal worden verbeterd. Of het helpt laten we maar even in het midden maar dat het duur wordt zal duidelijk zijn. Die kostenverhoging komt nog bovenop de bedragen die nodig zijn om met dijken in dit gevaarlijke open water droge voeten te houden. Daar zien wij helemaal geen markt voor. En al helemaal niet als de crisis langer aanhoudt. Dan wordt nieuw bouwen zelfs overbodig als gevolg van de bevolkingskrimp. Er komt dan niets terecht van al die mooie bespiegelingen om nieuwe natuur te scheppen met woningbouw. Tja, wat dan? Inderdaad herijken als in de autobranche. We moeten allereerst af van het idee dat alles maakbaar blijft. Het is beter, slimmer en goedkoper om in te spelen op natuurlijke processen die zich toch al voordoen. Verhoogde afvoer van rivierwater en super regenbuien als gevolg van klimaatverandering stromen vanzelf naar zee als er geen dijken in de weg liggen. Dat is in het Zuiderzeegebied maar pas 75 jaar anders. Met een te sluiten open dijk in plaats van de Afsluitdijk komen we een heel eind. Een prachtige investering waarmee we als land kunnen laten zien dat we vernieuwend denken. **Een dijk van een aanpak dus!**

Momenteel ligt het ontwerp waterplan 2010-2015 van de provincie Noord-Holland ter visie. De provincie streeft naar een klimaatbestendig waterbeheer en wil water mede sturend in de ruimte laten zijn. Voor het IJsselmeergebied worden een aantal opvallende zaken genoemd. Allereerst plaatst men vraagtekens bij de aanbevelingen van de commissie Veerman voor dit gebied: *De reikwijdte daarvan lijkt niet verantwoord en is onvoldoende onderbouwd*, zo lezen wij. Gedoeld wordt kennelijk op het voorstel om voor de lange termijn de klimaatbestendigheid van het IJsselmeergebied te verbeteren door het peil in het (kleine) IJsselmeer met anderhalve meter te verhogen en Markermeer en randmeren op ongeveer het huidige peil te laten. Als IJsselmeervereniging zijn wij het daarmee ook niet eens. Waterhuishoudkundig en landschappelijk betekent het een enorme dijkverhoging rond het meer met nog onvermoede effecten op zowel de Noord-Hollandse kust en de aanliggende steden alsook in het binnenland. Ook de verhoogde rivierenafvoer zal om nog te kunnen stromen in de IJsselmond bij Kampen en Zwolle en stroomopwaarts ingrijpende maatregelen vereisen tot...ja, tot hoever zuid en oostwaarts? En gepompt zal er moeten worden om water vanuit het Markermeer in het IJsselmeer te krijgen. Erg kunstmatig, kwetsbaar en duur allemaal. Wel staat de provincie achter Veerman inzake een IJsselmeergebied met een strategische zoetwatervoorraad voor Noord- en West-Nederland als appeltje voor de dorst. Een ander peilbeheer dat beter inspeelt op toenemende fluctuaties in wateraanvoer tussen de seizoenen wordt nodig geacht. Nader onderzoek is nodig om in 2015 een besluit te kunnen nemen. Dat wekt de indruk dat men juist naar een koppeling tussen de peilen van IJsselmeer en Markermeer streeft om zo een minder zware totale peilverhoging mogelijk te maken. Dat is ook veel logischer omdat dan veel geleidelijker op de zeespiegelstijging kan worden ingespeeld. Maar dan lezen we: *Ontkoppeling van de peilen van IJsselmeer en Markermeer/IJmeer maakt het mogelijk om bij het laatste het ecologisch herstel voorop te stellen en daarmee ook ruimte te scheppen voor stedelijke ontwikkeling*. Nu begrijpen we het niet meer. Voor werkelijk ecologisch herstel is het juist nodig om de badkuip die het Markermeer/IJmeer is te openen door de Houtribdijk te doorbreken om zo het slib een uitweg te bieden als in de Zuiderzeetijd.. En er wordt gedaan alsof het ecologisch herstel stedelijke ontwikkelingen ruimte geeft maar peilvariatie wordt er juist door beperkt. Anders komen mogelijk de droge voeten buitendijks in gevaar en anders de portemonnee. Duidelijker is het om gewoon te zeggen dat men buitendijkse stede- >

lijke ontwikkelingen wenst te faciliteren en dat daarom het peil kunstmatig laag gehouden wordt. De kosten daarvoor moeten zoals Veerman wil, worden doorberekend aan de buitendijkse plannenmakers. Dan prijst dat zich vanzelf wel uit de markt. En dan over de Afsluitdijk: *Bij versterking van de Afsluitdijk hechten we veel belang aan het handhaven van het huidige landschapsbeeld (een strakke dijk)*. Daar stemmen we van harte mee in. Alleen: *Voor ons is een semi-open verbinding met de Waddenzee niet bespreekbaar, vanwege het belang van de zoetwatervoorraad van het IJsselmeer (drinkwater, doorspoelen)*. Jammer dat de provincie hier het rijk volgt in de krampachtige opvatting dat een verbinding met de Waddenzee ook betekent dat het zoetwaterbekken in gevaar komt. Daar zijn oplossingen voor. Bovendien zal de verhoogde rivierwateraanvoer juist zorgen voor een zekere stroming zeewaarts. En de dijk blijft in onze ogen afsluitbaar bij droogte. Er blijft nog veel zendingswerk te doen voor onze wens, een zoete binnenzee, serieus wordt genomen. Ook de provincie leeft nog teveel in de tijd van de maakbare concepten. Wij pleiten ervoor om de natuur het werk te laten doen en alleen voor de menselijke regie te gaan. We hebben wat dat betreft het tij mee.

Marten Bierman voorzitter

IJburg 2 Nee !

Juridisch planologische procedure IJburg 2

De gemeente Amsterdam probeert de aanleg van IJburg 2 te reanimeren door het opstarten van de juridisch planologische procedure. Dat opstarten bestaat in dit geval uit twee parallelle procedures:

1. Een ontwerp van bestemmingsplan is ter visie gelegd en daarop kunnen zienswijzen worden ingediend. Waarschijnlijk loopt dat traject ongeveer een jaar tot het moment dat uiteindelijk de Raad van State de laatste bezwaren gaat behandelen en uiteindelijk na uitspraak het

bestemmingsplan onherroepelijk wordt of de prullenbak in gaat..

2. Een zg. projectprocedure voor het aanmaken van de eilanden waarop IJburg 2 zou moeten verrijzen. Dat houdt in dat de Gemeente Amsterdam vergunning vraagt om vooruitlopend op een erg omstreden bestemmingsplan werkzaamheden uit te voeren, die grootschalig, ingrijpend en onomkeerbaar zijn. Uiteindelijk beslist bij verweer tegen het projectbesluit, de bestuursrechter.

Ook tegen dit besluit kunnen zienswijzen worden ingediend. Het

verzet tegen 2. is vooral formeel van aard en zonder meer kansrijk. Je kunt je niet voorstellen, dat de rechter de Gemeente Amsterdam handelen zal toestaan dat in feite ieder verzet van burgers en instellingen tegen het bestemmingsplan zinloos zal maken.

Het verzet tegen het bestemmingsplan is vooral inhoudelijk van aard. Hier beginnen we met een kleine achterstand, omdat enige tijd geleden de speciale beschermingszone is aangepast om IJburg 2 mogelijk te maken. De verdedigingslijn hier is het Europese milieurecht. Naast de negatieve natuureffecten is de tweede belangrijke verdedigingslijn de demografische veranderingen welke zijn voorzien en die zullen leiden tot een aanmerkelijke matiging van de toekomstige woningbehoefte. Interventies in speciale beschermingszones met negatieve effecten zijn alleen mogelijk als er >

geen alternatieven zijn en een dwingend maatschappelijk belang is aangetoond.

Tussen deze hoofdlijnen door speelt, dat ondanks de zg. projectprocedure toch een aantal losse vergunning-procedures nodig zijn (bv. in het kader van de natuurbeschermingswet).

Oproep. Steun de Kwade Zwanen.

Beste vrienden van een open IJmeer,

In augustus 2007 reageerden jullie op een oproep van ons in de pers om een brief te schrijven aan Natuurmonumenten als reactie op hun houding inzake bouwen in het IJmeer.

Zoals jullie misschien gelezen hebben heeft mevrouw Tineke Huizinga eind vorig jaar een stuk naar de Tweede Kamer gestuurd, waarin staat dat het kabinet vooralsnog niet tegen bouwen in het IJmeer is.

Daarom gaan we er opnieuw tegenaan. Ditmaal met een handtekeningactie om het IJmeer te behoeden voor buitendijks bouwen en een IJmeerbrug. Dat leverde tot nu toe al 1.000 handtekeningen op. Dat is een begin maar hoe verder. We zijn een burgerinitiatief gestart via de website ijmeeropen.petities.nl.

Google naar deze website en lees onze argumenten !

We gaan ervoor om 40.000 handtekeningen te verzamelen, zodat we het onderwerp zelf op de agenda van de Tweede Kamer kunnen krijgen. Apart en niet als onderdeel van .....

We vragen jullie de actie te ondertekenen en ook om deze door te sturen in jullie eigen kring. Er zijn vast mensen bij die ook voor de open ruimte en de natuur gaan en houden van wandelen, zeilen en fietsen daarin. Behoud "het groen om de hoek" in de drukke Noordvleugel van de Randstad om in te genieten, te ontspannen en te recreëren. **Eenmaal volgebouwd kun je het nooit meer terugdraaien.**

We hopen op jullie steun
Namens alle Kwade Zwanen Manja Verhorst

Inhoudelijk verweer

Door onze advocaat wordt in verweer tegen het projectbesluit land maken aangevoerd:

Stilte, open ruimte, horizon en natuur zijn belangrijke waarden van het gebied en deze dienen te worden behouden. Bij verdere ontwikkeling van het gebied dienen groen

en blauw te gaan voor rood en grijs. Daardoor is het realiseren van bouwprojecten in de "blauwe ruimte" van het IJsselmeer volstrekt onwenselijk. We maken bezwaar tegen de voorgenomen procedure, waarbij het besluit een zandplaat aan te leggen, vooraf gaat aan de behandeling van het bestemmingsplan. De gevolgen van het landmaken zijn immers onomkeerbaar.

Bij de beoordeling van de negatieve effecten voor de natuur in het gebied is Amsterdam uit gegaan van onjuiste begrenzingen. Het Europees recht stelt, dat bij de vaststelling van speciale beschermingszones i.h.k. van de Vogel en Habitat Richtlijn alleen rekening mag worden gehouden met de bescherming van flora en fauna. Het plangebied dringt echter diep in de speciale beschermingszone.

Dat aanmerkelijke nadelige effecten voor de natuur zijn te verwachten geeft Amsterdam zelf toe, door zg. compenserende maatregelen aan te kondigen. Deze maatregelen zijn echter niet voldoende en niet functioneel.

Amsterdam stelt dat voor IJburg 2 geen alternatieven beschikbaar zijn en dat de stad geconfronteerd wordt met een grote en al maar groeiende huisvestingsbehoefte.

In het verweer wordt door ons gesteld, dat door de manifeste demografische ontwikkelingen veeleer sprake zal zijn van een afnemende huisvestingsbehoefte. Bovendien heeft Amsterdam wel degelijk een flink aantal hoogwaardige inbreidings en herstructurerings locaties en heeft men enkele hiervan inmiddels ook in ontwikkeling genomen. Steeds meer bouwen leidt alleen maar tot concurrentie tussen gemeenten en regio's en tot problemen in zwakke delen van de woningvoorraad.

De locatie ligt in gevaarlijk open water en vereist daardoor grote, gecompliceerde en kostbare waterstaatkundige ingrepen. Daar bovenop zouden dan nog de kosten komen voor de vele natuur compenserende maatregelen. Daardoor is het plan in financieel opzicht volstrekt onrealistisch.

Conclusie: De Milieu Effect Rapportage is niet toereikend voor de beoogde besluitvorming m.b.t. het projectbesluit. De start van de voorgenomen activiteiten dient niet plaats te vinden op basis van een summier projectbesluit, maar als dat al gebeurt, op integrale afweging in het kader van de bestemmingsplanprocedure.

Dijkversterking Waterlandse Zeedijk

FRANS HIJMANS

Gewoonlijk kunnen bouwwerkzaamheden in of aan het IJsselmeer rekenen op veel publiciteit. Aan de westzijde van het IJsselmeer vinden grote werkzaamheden plaats, die bij het publiek nauwelijks tot reacties leiden. Het gaat hier om de ingrijpende versterking van de westelijke IJsselmeerdijk van Den Oever tot Amsterdam. De werkzaamheden van Medemblik tot Enkhuizen zijn inmiddels afgerond en het traject Enkhuizen Hoorn is in volle gang. In voorbereiding zijn de trajecten Wieringermeerdijk, Hoorn Edam en Edam Amsterdam.

Oorzaak en uitgangspunt voor de werkzaamheden is de tekort schietende veiligheid en betrouwbaarheid van de dijk. Zo heeft met name op punten waar de dijk rust op een ondergrond van veen deze onvoldoende stabiliteit en op sommige plaatsen is de dijk niet hoog genoeg. De noodzaak voor het uitvoeren van de werkzaamheden is daarmee nagenoeg onomstreden. Maar... De dijk is een provinciaal monument, loopt overal door mooi kleinschalig landschap en hier en daar door mooie stadjes en dorpen. Daarmee stijgt het werk qua moeilijkheid uit boven een groot maar simpel stuk civiel techniek. De werkzaamhe-

den aan de beide laatste trajecten starten in 2011 en moeten in 2016 gereed zijn.

Sinds 2008 wordt gewerkt aan de MER. Daarin worden de effecten van de dijkversterking onderzocht op de aspecten natuur, landschap, cultuur historie, economie, toerisme en recreatie, woon- en leefmilieu, landbouw, kosten en maatschappelijke kosten en baten. De aspecten zijn door Gedeputeerde Staten vastgelegd in richtlijnen. Als de MER gereed is kiest het College van Hoofdingelanden van het Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier een zgn. voorkeursvariant welke wordt uitgewerkt in een dijkversterkingsplan. Dat plan gaat niet alleen maar over de dijk als waterkering of als monument. Ook de procedure van het bouwproces moet nauwkeurig worden geregeld, zoals de vaak gecompliceerde aan en afvoer van materialen met zwaar transport materieel. >

Bij voorkeur zal men de dijk versterken aan de binnenzijde. Dat betekent echter dat hier en daar oplossingen gevonden moeten worden voor waardevolle stukken natuur zoals kwelwatersloten en wielen en soms naar compensatie moet worden gezocht. Soms ook zal versterking worden ge-

zocht door het naar buiten versterken van de dijk of het aanbrengen van vooroevers. Hier en daar zal de traditionele bekleding met Noordse Keien verdwijnen. Er zijn bijna geen vaklui meer te vinden die voor geld of goeie woorden die steen bekleding kunnen aanbrengen. Daarvoor wordt gebruik

gemaakt van Basalton, een betonbekleding die op keien lijkt en welke een zodanig poreus oppervlak heeft, dat organismen en planten zich daarop kunnen vastzetten

Al met al is de indruk, dat het Hoogheemraadschap zorgvuldig met dit gecompliceerde en gevoelige werk omgaat.

Onzichtbaar landschap; het verdronken Etersheim

FRANS HIJMANS

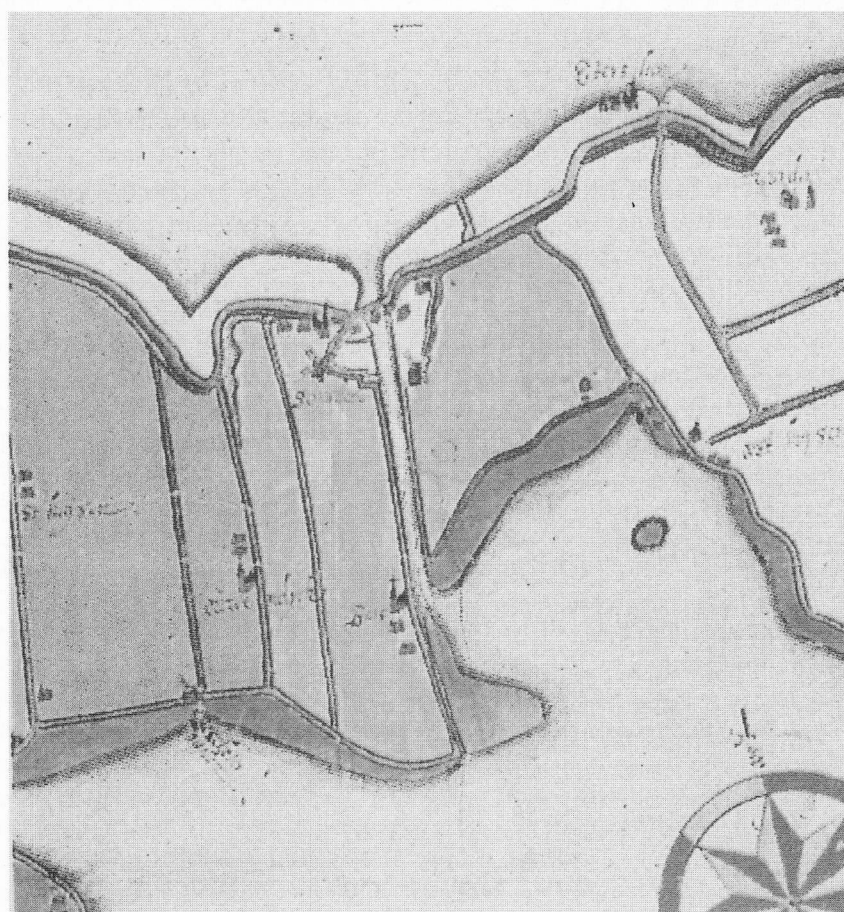
Wie heeft nog nooit, al is het maar gedeeltelijk, een tocht gemaakt langs de westelijke IJsselmeerdijk van Medemblik tot Amsterdam langs de Westfriese Omringdijk en de Waterlandse Zeedijk. Prachtig kleinschalig landschap aan je rechterhand, weidse vergezichten links. Ik neem u een stukje mee van Hoorn richting Edam. Daar liggen de dorpjes Schardam Etersheim en Warder. Daar ligt ook een bijzonder landschap dat u niet ziet, namelijk onder water. Die prachtige Waterlandse Zeedijk is een zogenaamde inlaagdijk. Dat wil zeggen, dat in de loop van vele honderden jaren de dijk, onder druk van de steeds oprukkende Zuiderzee, steeds een eindje naar binnen is gelegd. En dat betekent ook, dat daar waar nu het IJsselmeer is, ooit mensen hebben gewoond en dat sporen van die bewoning in de meerbodem aanwezig zullen zijn.

Cees Aay en zijn vrienden van de LWAOW (landelijke werkgroep Archeologie Onder Water) ontdekten de resten van het verdronken Etersheim in 2007 en hebben sindsdien de plek zo goed mogelijk gedocumenteerd. Dat viel overigens niet mee. Nauwkeurige plaatsbepaling met boeien en GPS valt niet mee in een kleine rubberboot op ruw water. En helder is het water bepaald niet. In een latere fase is ook de Rijksdienst voor Oudheidkundig Bodemonderzoek betrokken geraakt. De vondst van het verdronken Etersheim (het dorp ging in 1638 geheel verloren), is inmiddels gemeld

aan de MER commissie voor de werkzaamheden ten behoeve van de versterking van het dijkvak Hoorn-Edam.

Hij vermoed, dat ook ter hoogte van Schardam en Warder nog resten gevonden kunnen worden. Ook tussen Schardam en Hoorn west moeten nog veel bewoningsresten en resten van oude zeekeringen kunnen worden gevonden. Hier is de Hoornse Hop kort na 1480 door inbraken van de zee als direct gevolg van menselijk handelen gevormd.

Cees Aay weet dat na de vorming van het IJsselmeer op voor Etersheim veel bodemslib is geërodeerd en weggespoeld. Dat leidde er toe dat materiaal gevonden kon worden, maar anderzijds vreest hij dat veel is weggespoeld. Gevonden zijn paalkoppen en puin. Er zijn aanwijzingen dat in het dorp, (de nederzetting moet reeds in de 11^e eeuw hebben bestaan) een kerk heeft gestaan. Zo zijn de resten van een kerkhof en een sarcofaag aangetroffen. Gevonden zijn verder aardewerk en dolken. Het dorp moet behoorlijk groot zijn geweest, gezien het grote oppervlak waarover de vondsten verspreid liggen.

Op deze kaart wordt duidelijk aangegeven dat het dorp buitendijks licht, aan de zuidzijde wordt een mogelijke sluis getekend, of dit ook een sluis of een klepduiker (een dodeman) is geweest is tot op heden nog niet bekend.

Een dodeman of klepduiker spuide bij eb het polderwater op de Zuiderzee bij vloed sloot de klep zich door de water druk van buiten af, en voorkwam zo dat het zeewater het land kon overstromen.

Eén IJsselmeer

Integraal plan voor ecologische duurzaamheid en ruimtelijke kwaliteit

FLOS FLEISCHER EN
FRANS HIJMANS

De indieners van het plan

Het plan is gemaakt door een werkgroep van de Stichting Verantwoord Beheer IJsselmeergebied en de Stichting Waterrecreatie IJsselmeer en Randmeren. Beide organisaties hechten grote waarde aan behoud en ontwikkeling van de kernkwaliteiten van het IJsselmeergebied, natuur, openheid, rust en ruimte en de cultuur historische en landschappelijke waarden en voelen zich daarvoor mee verantwoordelijk. Het plan wordt namens de beide organisaties ingediend.

Het IJsselmeergebied

Het IJsselmeergebied bestaat uit het IJsselmeer, Markermeer, IJmeer, de Randmeren en hun oeverzones en moet worden gezien als één natuurlijk en ruimtelijk systeem. Het is een multifunctioneel zoetwatergebied, waarin natuur en natuurbeleving, waterberging en zoetwatervoorziening, recreatie, beroepsscheepvaart, visserij en zandwinning een plaats vinden. Een integrale aanpak van de inpassing van al deze functies is een absolute voorwaarde voor een verantwoord beheer en ontwikkeling van het gebied.

Probleembeschrijving en hoofduitgangspunten

Algemeen wordt de noodzaak erkend, het IJsselmeer om te vormen tot een robuust ruimtelijk en ecologisch systeem. De ecologische kwaliteit en diversiteit van delen van het IJsselmeer is bedreigd, de openheid wordt bedreigd door aanspraken op delen van het gebied voor stedelijke- en infrastructurele ontwikkelingen. Ingrepen in de waterhuishouding en de waterstaatkundige infrastructuur zijn op termijn geboden, om veiligheid en zoetwatervoorziening in de toekomst

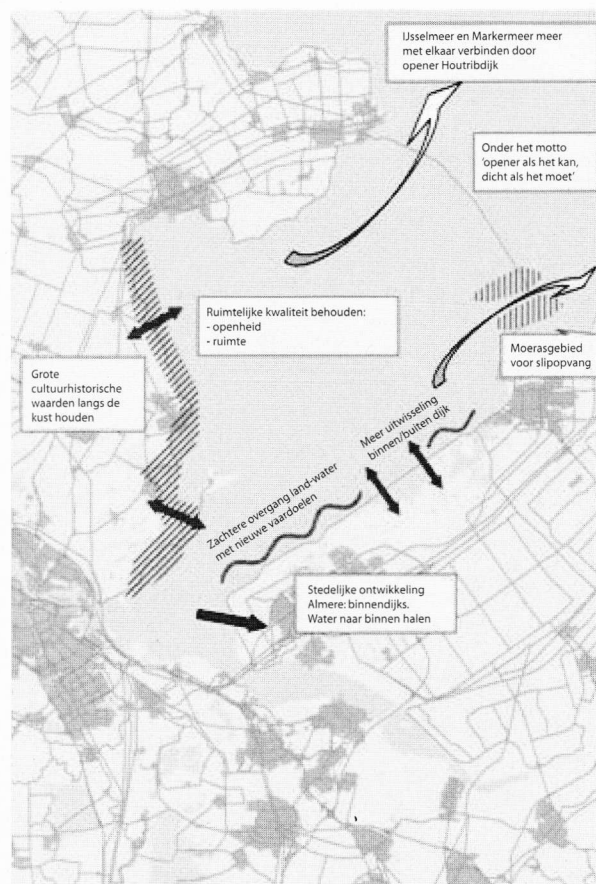
te waarborgen. We gaan uit van de volgende hoofdpunten:

1. Het hele IJsselmeergebied, dus Markermeer en IJsselmeer en de oeverzone wordt gezien als één natuurlijk en ruimtelijk systeem. De kunstmatige scheiding tussen Markermeer en IJsselmeer moet worden opgeheven. Alleen op die manier kan een robuust en dynamisch systeem ontstaan, met garantie voor een duurzame natuurlijke ontwikkeling.
2. Veiligheid tegen wateroverlast en overstroming, ook voor het achterliggende rivieren gebied, is een randvoorwaarde. Waterstaatkundige ingrepen t.b.v. veiligheid, berging en verkeer moeten zo veel mogelijk gebruik maken van de krachten van de natuur en niet er tegen werken. Peilbeheersing is naast veiligheid primair gericht op behoud en versterking van de ecologische kwaliteit en duurzaamheid.
3. Het is niet uitgesloten dat nieuwe stedenbouwkundige en infrastructurele ontwikkelingen een plaats vinden in het gebied, maar daarbij zijn altijd duurzaamheid, openheid en ondeelbaarheid van het IJsselmeer niet te lichten randvoorwaarden. Hetzelfde geldt voor energiewinning.

Uitwerking

Natuur en water

Het plan gaat uit van natuurontwikkeling in plaats van natuurbouw. Om de vermindering van de ecologische kwaliteit om te buigen en waarlijk robuust en duurzaam ecologisch systeem mogelijk te maken is een schaa sprong nodig van kleinschalige natuurbouw naar grootschalige interventies die natuurontwikkeling faciliteren. Ecologische kwaliteit en waterbeheer zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden. Het is geboden de onnatuurlijke scheiding tussen het noordelijke en zuidelijke deel van

het IJsselmeer op te heffen. Door een gesloten dijk tussen Enkhuizen en Lelystad is het bijna onmogelijk dat het water stroomt tussen het noordelijk en het zuidelijk deel. Dat heeft verstrekende gevolgen gehad voor het natuurlijk systeem van het zuidelijk deel van het IJsselmeer. Slib wervelt door op- en afwaaiing in grote hoeveelheid op in het Markermeer. Slib dat door de afsluiting niet weg kan. Bovendien is door het uitslaan van zout kwelwater van uit de Flevopolders het zoutgehalte van het Markermeer aanmerkelijk toegenomen. Door onhelderheid en verzilting is de waterkwaliteit achteruit gegaan, met ernstige gevolgen voor de natuur. De ecologische diversiteit en houdbaarheid is sterk achteruit gegaan. Lapmiddelen als vooroevers en moerassen helpen niet en tasten de openheid en de dynamiek van het systeem eerder aan. Alleen door stroming door uitwisseling tussen het noordelijk en het zuidelijk deel kan de waterkwaliteit in het Markermeer aanmerkelijk worden verbeterd. Dat heeft bovendien een aanmerkelijk voordeel voor de waterberging. Er wordt in de toekomst gevreesd voor sterk verhoogde afvoer van de grote rivieren. De oplossing hier is, om het water de ruimte te geven en juist niet in te perken. Een groot IJsselmeer kan meer water bergen dan een klein IJsselmeer. De bergingscapaciteit zal verder worden vergroot door bij de Wieringermeer en de Noordoostpolder omvangrijke randmeren aan te leg-

gen. Naast buffer mogelijkheid bieden deze nieuwe randmeren kansen voor natuurontwikkeling en recreatief medegebruik.

De Houtribdijk is een belangrijk gegeven voor veiligheid en verkeer. Dat zijn functies die de dijk echter ook uitstekend kan vervullen wanneer deze doorlaatbaar wordt gemaakt. Deze doorlaatbaarheid moet groot zijn wil dat leiden tot een effectief herstel van de dynamiek van het watersysteem. Twee, misschien drie openingen zijn nodig. Daarbij is het een eis van veiligheid, dat deze openingen kunnen worden afgesloten bij grote opwaaiing. Door de doorlaatbaarheid van de dijk zal het waterpeil op het zuidelijk deel van het IJsselmeer enige decimeters schommelen. Voor de kust met z'n steden en dorpen is dat geen probleem. Dat is immers in het verleden ook altijd het geval geweest. Voor het noordelijk deel van het IJsselmeer staat daarom niet vast dat spuien op de Waddenzee onder vrij verval blijvend de enige methode is.

Er moet worden voorkomen dat grote hoeveelheden slib van het zuidelijk deel van het IJsselmeer naar het noordelijk deel stromen en daarmee de kwaliteit van het watersysteem in dat deel verlagen. Daarom is het nodig ter plaatse van de doorlaatopeningen moerasgebieden aan te leggen. Deze gebieden fungeren als natuurlijke slibvangsters. De moerassen zullen worden aangelegd op de ondiepe plaatsen langs de dijk zoals het Enkhuizerzand en de Trintel. Voor de beroeps- en recreatievaart vervullen de doorlaatopeningen geen functie. De passages van het Krabbersgat en bij Lelystad zijn daarvoor toereikend.

Recreatie

Het IJsselmeergebied kan een aanmerkelijke groei van recreatie en recreatief medegebruik accommoderen, zonder dat dit ten koste gaat van natuurlijke en landschappelijke kwaliteiten. Groeimogelijkheden zijn m.n. een beperkte uitbreiding van het aantal vaste ligplaatsen voor recreatievaart, meer en betere ontsluiting van oevers en natuurgebieden voor sportvissers, wandelaars en fietsers en de aanleg van ondiepe luwte gebieden (m.n. in het zuidelijk deel van het IJmeer) voor kleine recreatievaart

en sportvisserij en uitbreiding van het aantal voorzieningen voor dagrecreatie. Uitbreiding van vaste ligplaatsen dient vooral daar te gebeuren, waar een goede bereikbaarheid gegeven is ten opzichte van bestaande bevolkingsconcentraties en bestaande infrastructuur. Gestreefd wordt naar de aanleg van meer kleinschalige vaardoelen als haventjes en steigers en meerboeien in en bij natuurgebieden, vooroevers en andere beschutte plaatsen.. Dat biedt plaats aan de rustzoekende recreant en ontlast de in het seizoen soms overvolle havens. De bruikbaarheid van het zuidelijk deel van het IJsselmeergebied voor dagrecreatie wordt versterkt door de aanleg van strand en strandvoorzieningen in de nabijheid van Amsterdam en Almere en door de verbetering van het zwemwater.

Verkeer

De Houtribdijk is een belangrijke verkeersvoorziening en het belang daarvan zal nog toe nemen nu wordt gewerkt aan de opwaardering van de N23 (Westfrisiaweg). De effectiviteit van de weg kan nog toenemen, door deze ter hoogte van de aansluiting op Flevoland recht te trekken en rechtstreeks aan te sluiten op de A6. Daarbij zullen gedurfde waterstaatkundige, verkeerstechnische en architectonische oplossingen niet uit de weg worden gegaan. Dit punt is ook zeer geschikt voor de vestiging van een overslagpunt weg/water. Hier kruist de wegverbinding Noord Holland/Oost Nederland de groot scheepvaartroute Delfzijl naar Rotterdam en is voldoende ruimte gegeven.

Ruimtelijke kwaliteit

De openheid van het IJsselmeergebied zal niet worden opgeofferd aan de opwekking van windenergie. Voorkomen moet worden, dat het IJsselmeer wordt ingepakt in een hekwerk van windmolens. Het IJsselmeergebied vormt in die zin een vide voor windmolens. Het reeds bestaande windpark te zuiden van de Ketelbrug kan echter worden gemoderniseerd en opgewaardeerd, zonder dat dit echter leidt tot uitbreiding van het "windmolenhek".

De huisvestingsproblemen van het oude land zullen niet worden opgelost door uitbouw van IJburg, maar door inbreiding en strategische (ver)nieuwbouw in de bestaande huisvestingsvoorraad. Uitbreiding van IJburg tast de openheid van het IJsselmeergebied aan, vermindert de bergingscapaciteit van het IJsselmeer. Het tast op onherstelbare (niet te compenseren) wijze natuurwaarden aan.

Uitbreiding van de huisvestingsvoorraad van Almere en Lelystad is mogelijk in de polders zelf en uitsluitend onder de volgende voorwaarden:

- Bij wonen aan het water zal het water naar binnen worden gehaald en niet woningen in het IJsselmeer worden gebouwd. Onderzocht zal worden, of dit kan bijdragen aan de bergingscapaciteit van het IJsselmeergebied.
- In het gebied tussen de Hollandse Brug en Lelystad Haven zullen langs het IJsselmeer geen gesloten fronten van (middel)hoogbouw komen.
- De groei van het woonwerk verkeer naar de werkgelegenheid moet zoveel mogelijk worden voorkomen. Daartoe zullen economische en ruimtelijke voorwaarden worden geschapen om de werkgelegenheid te laten meegroeien met de uitbreiding van de woningvoorraad. Voor zover er behoefte is aan nieuwe infrastructuur, zal deze alleen worden gevonden door bundeling aan bestaande infrastructurele voorzieningen.

Juridische uitvoerbaarheid

Bij de uitvoering van het plan zijn Europese en Nederlandse natuurbeschermingsrecht van toepassing. Dat betekent, dat de overheid ten aanzien van die delen van het IJsselmeergebied die zijn aangewezen als speciale beschermingszone, een actieve instandhoudingsplicht heeft. Dit schept een duidelijk kader:

1. Art. 6.2 De overheid moet achteruitgang zoveel mogelijk voorkomen en tegengaan. Als er verslechtering optreedt, moet de overheid daar actief maatregelen tegen nemen.
2. Art. 6.3. houdt in, dat wanneer plannen significante effecten hebben, deze interventies alleen zijn toegestaan als geen alternatieven bestaan, er sprake is van een dwingend publiek belang en voorafgaand aan de interventies de ecologische functies volledig worden gecompenseerd.

Ook de volgorde alternatieven, publiek belang en compensatie is dwingend. Het is niet toegestaan het toetsingskader van art. 6 lid 3 en 4 van de Habitatrictlijn te omzeilen d.m.v. een zogenoemde saldobenadering.

Monument in balans; een realistisch plan voor de afsluitdijk

FRANS HIJMANS

Veel Nederlanders – vooral van de ondersoorten dijkbouwers, architecten en projectont-wikkelaars – lijden aan een vorm van pleinvrees. Ligt er ergens ruimte die functioneel en/of mooi is, dan kan dat niet goed zijn. Er moet iets tegen gedaan worden: gebouwd, gedempt, ingrijpend aanpassen. Het is werkelijk onthutsend wat er de laatste twee jaar allemaal aan overbodigheid en klinkklare onzin is voorgesteld voor de Afsluitdijk. Nou is het onomstreden, dat er goede waterstaatkundige redenen zijn om de Afsluitdijk te versterken. En als je toch bezig bent kun je ook wel kijken of er misschien nog wel wat meer mogelijk is. Maar uitgangspunt moet daarbij altijd zijn, dat de dijk in de eerste plaats een water-staatkundig werk is, in ieder geval functioneel en door z'n rechtheid en weidsheid en directe contact met het open water eigenlijk adembenemend mooi. Daarnaast is de dijk een prima verbinding zonder welke het Noorden en de Kop van Noord Holland er heel anders zouden hebben uitgezien.

Misschien daartoe aangezet door de veelheid van wilde ideeën hebben het Rijk en de beide Provincies acht consortia uitgenodigd een integraal plan op te stellen om de Afsluitdijk op het stuk van veiligheid tegen overstroming en functionaliteit voor verkeer en vervoer te versterken en verbeteren.

Eén van die plannen, gemaakt door Oranjewoud, GDA Architecten, Noord-Peil Landschap en Stedenbouw en CE Delft Milieuadviseurs, valt op door realiteitszin, zonder dat dit leidt tot een gebrek aan ambitie.

De ontwerpers menen een balans te hebben gevonden tussen de vereisten van waterstaatkundige veiligheid en verkeer en vervoer met behoud van de karakteristieke architectonische en landschappelijke waarden van de dijk. Men stelt:
De Afsluitdijk is meer dan een water-

staatkundig kunstwerk en meer dan een verbindingsweg. De Afsluitdijk vormt de poort naar Friesland, maar ook het begin van het Waddengebied. Nu Wieringen weer een eiland wordt, wordt deze binding met het Waddengebied alleen maar groter. De dijk is een verbinding tussen twee landschappen. De dijk zelf is een functioneel object. Wonen, werken en verblijfsrecreatie zijn functioneel niet aan de dijk gebonden en zouden in onze visie niet verder ontwikkeld moeten worden op de dijk. De dijk voldoet niet meer aan de veiligheidseisen voor de komende eeuw. De harde scheiding tussen zoet en zout is vanuit ecologisch oogpunt ongewenst. Daarnaast is de identiteit van de dijk als waterscheiding cruciaal voor de cultuurhistorische waarde van de dijk. De beleving van de dijk wordt bepaald door rechtheid, weidsheid, schaal en contrast. We kiezen ervoor dit te versterken en niet te doorbreken.

Wel mist de dijk het contact met het omliggende landschap. Zürich is vanaf de dijk nauwelijks zichtbaar en ook Den Oever wordt grotendeels aan het zicht onttrokken. De hele dijk van Den Helder tot Harlingen is een achterkant van het landschap geworden. Het hoort niet echt bij Friesland, maar ook niet echt bij Noord Holland.

Bij het ontwerp springen een aantal zaken in positieve zin in het oog.

Innovatieve oplossing voor de veiligheid.

De ontwerpers kiezen voor het plaatsen van een gebogen betonnen stormschild op de dijk. Deze loopt over de volle lengte van de dijk en past volgens de ontwerpers bij het waterstaatkundige karakter van de dijk en versterkt het gevoel van rechtheid en weidsheid. De oplossing is relatief goedkoop en heeft als groot voordeel, dat deze geen extra ophoging van de dijk of extra ruimtebeslag vraagt. Dit zorgt voor een veilige oplossing tot minstens

2100. De plaatsing en constructie is zodanig, dat golfaanvallen worden opgevangen en teruggeworpen. De teruggeslagen golven dempen de volgende golf, waardoor het water keert. Met het geld dat door het stormschild bespaard wordt kunnen extra investeringen in de bereikbaarheid en economie van Friesland en de Kop van Noord Holland bekostigd worden.

Weg en waterverkeer

Om de doorstroming van weg en waterverkeer te verbeteren is gekozen voor twee naviducten. Eén bij het Wieringer Randmeer !! en één in de knik van de dijk. Dit laatste naviduct wordt gekoppeld aan een nieuw spuicomplex en er wordt ruimte gereserveerd voor een blue energy centrale. De kolken in het nieuwe naviduct zullen groter en dieper worden uitgevoerd dan de huidige schutsluis bij Kornwerderzand, als capaciteitsuitbreiding voor de scheepvaart van en naar Harlingen én Makkum.

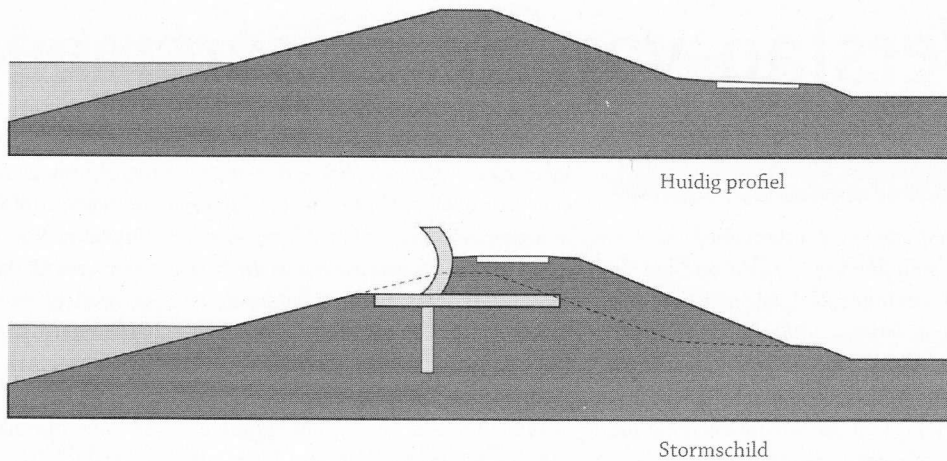
Breezanddijk

Breezanddijk is nu een verloren puistje aan de dijk, voor sportvissers en met een half bereikbaar tankstation. In de visie van de ontwerpers wordt het een "eiland van innovatie", met een duurzaamheidscentrum, een proefopstelling voor blue energy en andere vormen van duurzame energie. Blue energie, stromingsenergie en zonne-energie passen volgens de ontwerpers bij de dijk. Windenergie in z'n huidige vorm niet. Molens verstoren te veel de beeldkwaliteit van de dijk. Het eiland van innovatie moet zo een attractieve recreatieve halte op de dijk worden, maar ook een aantrekkelijke vaarbestemming en slechtweervoorziening voor waterrecreanten op IJsselmeer en Waddenzee.

Zoet-zout

Misschien wel het aantrekkelijkste aspect van dit plan is, dat het een eerste aanzet zou kunnen zijn voor een gedempt getij op het IJsselmeer.

De bestaande schutsluis bij Kornwerderzand wordt een vispassage, waarbij de oude spuisluis bij hoog peil gebruikt wordt om een lokstroom te creëren die de vis weer naar het IJsselmeer lokt. De visstand kan door deze oplossing in combinatie met de brakke zones, sterk worden verbeterd. Een nieuwe brakke zone in het IJsselmeer zorgt voor een verbetering van de natuurwaarden, zonder dat de zoetwatervoorraad in gevaar komt. In feite voorziet het plan in een omvangrijke brakwater zone aan weerszijde van de dijk. Dat realiseert men door het brakke restwater uit de blue energy centrale direct op de Waddenzee te lozen. Zo ontstaan voor de kust ten zuiden van Harlingen een brakwatergebied. Door deze stabiele zoet-zout overgang in de Waddenzee

wordt tevens de zoute kwel in het landbouwgebied ten zuiden van Harlingen terug gedrongen. Het brakwatergebied kan verder gevoed worden door in de Waddendijk uitlaten te maken, die zoetwater spuien op de Waddenzee. In combinatie met vistrappen wordt ook hier de ecologische relatie tussen zee en land hersteld.

Ook ten zuiden van de dijk, in het gebied tussen Makkum en Kornwerderzand wordt een stabiel brakwatergebied gecreëerd. Door een drempel in de vorm van een strekdam net onder water aan te leggen vanaf Kornwerderzand naar Makkum, wordt voorkomen dat het brakke water de zoetwatervoorraad van het IJsselmeer aantast. De natuurwaarden in de Makkummer Noordwaard kunnen daarmee vergroot worden. De beide brakke kweldergebieden vormen een zachtere kust, die zorgt voor een sterkere ecologische binding tussen land en zee. Een volgende stap in de evolutie van afgesneden zeearmen.

Moois voor Wieringen

Wieringen was en wordt weer een Zuiderzee-eiland:

In de weidse polder ligt een kleinschalig landschap, met een eigen geschiedenis, een sterke sociale cohesie en een eigen economie gebaseerd op de visserij. Wieringen is in de eigen beleving altijd een eiland gebleven, men zegt "op Wieringen". Het eiland profiel wordt door de aanleg van het Wieringer Randmeer al versterkt. Maar door de infrastructurele barrières te slechten, het landschap terug te brengen in de oude staat en door de recreatieve economie, kan dit profiel versterkt worden. Daarvoor zijn wel keuzes nodig. De identiteit van het landschap en de cultuurhistorie moeten leidend worden in de beslissingen die ten aanzien van de inrichting genomen worden, bouwen in eilandstijl en zeker geen nieuwe bedrijfsterreinen.

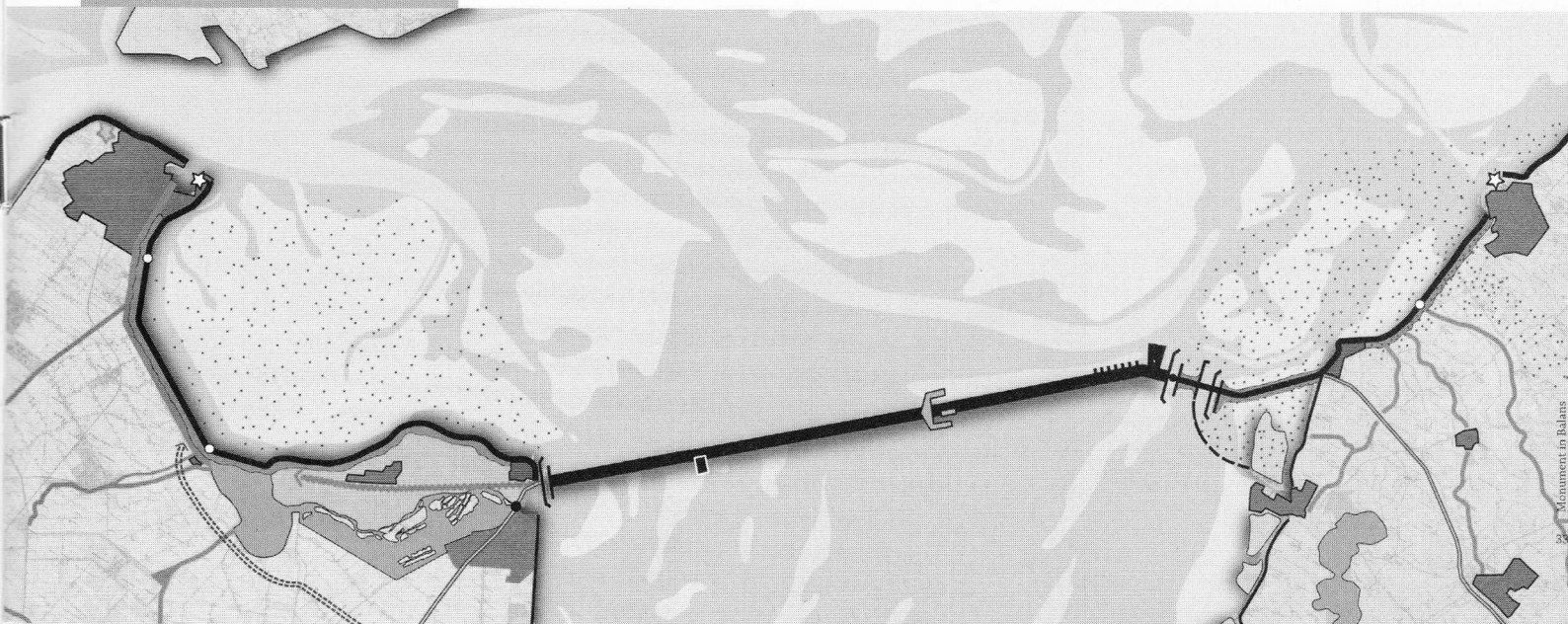
Tot slot

Misschien is wel het allerbelangrijkste van dit plan de combinatie van ambitie en bescheidenheid. De ingrepen en investeringen zijn van dien aard, dat als we later nog eens wat anders willen met de Afsluitdijk of met het IJsselmeer, deze ingrepen en investeringen niet in de weg zullen zitten.

Deze afbeeldingen zijn eigendom van Oranjewoud, GDA Architecten, NoordPeil Landschap en Stedenbouw en CE Delft Milieuvadvisers

LEGENDA

- dijk (stormschild met plint van de 21^e eeuw)
- dijk (onderdeel brak kweldergebied)
- ESIII spuisluis Blue Energy Centrale naviduct (schutsluis met aquaduct)
- Lorentzsluis vistrappen (schutsluis) lokstroom (legdam)
- Stevinsluis naviduct vistrap lokstroom
- Eiland van Innovatie (Breezand) met duurzaamheidscentrum
- Monument
- gemaal/uitlaat
- naviduct
- impuls havens Den Helder/Harlingen
- Poort van Noord Holland
- Poort van Friesland
- brak kweldergebied
- strekdam
- recreatieve route

Verslag van de expertmeetings

FRANS HIJMANS

De inhoudelijke voorbereiding van beleid, standpunten en reacties van de VBIJ vindt plaats in de zogenoemde Expertmeetings. Daarin overleggen vaste vertegenwoordigers van de landshappen Noordholland en Flevoland, It Fryske Gea, de Waddenvereniging, de IJsselmeer-vereniging en de medewerkers van de Stichting VBIJ periodiek. Er zijn bijeenkomsten geweest op 9 oktober, 2 november en 22 januari.

Natura 2000 Voor het Markermeer ligt het ontwerp aanwijzingsbesluit ter inzage. De ambitie is heel laag, alleen behoud en geen ambitie tot ontwikkeling en verbetering. De VBIJ wijst in haar reactie hierop. We constateren een neerwaartse trend, vooral als gevolg van de steeds verder verslechterende waterkwaliteit van het Marker-

meer. Ook verzet de VBIJ zich tegen een bijzonder uitsluitingsgebied midden in het IJmeer (moet IJburg 2 faciliteren). Deze enclave berust niet op natuurcriteria, maar op een bestuurlijke konkelefoes.

Windenergie Er is een rijksprojectvoornemen een zeer groot windmolenpark te stichten in en langs de Noordoostpolder. Dit zou een geweldige aantasting betekenen van openheid en natuur voor een groot deel van het IJsselmeergebied. Het wachten is op de MER. We staan in de startblokken om daarop te reageren. Nadeel is dat in een MER niet wordt gezien op landschappelijke aspecten. We zullen er op inzetten het IJsselmeergebied in het kader van het rijksbeleid aangewezen te krijgen als "vide". Een gebied waar in geen windmolens worden gebouwd.

Eén IJsselmeer. In twee meetings is samen met een aantal watersportorganisaties overleg geweest over een inrichtingsplan voor het Markermeer. Dit moet dienen als een visie voor de middenlange termijn voor de verbetering van de ecologische en ruimtelijke kwaliteit van het Markermeer. Basis van de visie is het herstel van de koppeling van de watersystemen van het Markermeer en het IJsselmeermeer.

In twee bijeenkomsten is gesproken over het werkplan 2009 voor de VBIJ, waarin werkdoelen, strategie en projecten worden beschreven.

In de bijeenkomst van 22 januari zijn de standpuntbepalingen voorbereid voor het Waterplan en voor het Afsluitdijkproject. Daarover wordt het overleg binnenkort voortgezet. Daarnaast is gesproken over de goede en kwade kansen van de juridisch planologische procedure tegen IJburg2. De noodzaak is besproken voor het voeren van deze procedure een apart (en aanzienlijk) budget beschikbaar te stellen.

In memoriam Co Verkade

MARTEN BIERMAN

Op 27 december 2008 overleed Co Verkade (73) in zijn geliefde woonplaats Durgerdam, gelegen aan het IJmeer. In Co verliezen wij een gewaardeerd en actief lid van de beleidsraad vooral waar het zaken als IJburg betrof. Hij stond aan de wieg van het verzet tegen deze aantasting van het IJmeer, destijds nog verenigd in de actiegroep Boos op Nieuw Oost, zoals IJburg toen nog werd genoemd. De uitslag van het referendum was voor hem een grote teleurstelling. We wonnen, dus IJburg zou er niet moeten komen, ware het niet dat tussentijds de opkomstvereisten voor de geldigheid van de uitslag werden verhoogd en het referendum alsnog verloren kon worden verklaard vanwege een te lage opkomst. IJburg I is in uitvoering maar dat weerhield Co er niet van zich voluit in te zetten tegen de tweede fase: een eilandengroep die het IJmeer tot in het hart dreigt te raken. Hij als Lid van de Centrale Dorpenraad en wij als IJsselmeervereniging hebben de strijd voortgezet wat resulteerde in vernietiging door de

Raad van State van het bestemmingsplan IJburg II. Wij hebben hem daarbij leren kennen als een onverstoort, vasthoudend maar ook beminnelijk mens.

Co was ook een vervent zeiler en bevoer het IJsselmeergebied met zijn zelfgetuigde tjalk en klipper tot in de uithoeken. Onze leden zullen hem kennen van de bijdrage in onze jubileumbundel 1972-2002 over de Zuidoostzeilhouetten. De in 1915 voor de ANWB door tekenaar Bokhorst ge-

schetste kustgezichten zijn we na-gevaren om te zien wat er sinds die tijd aan de IJsselmeerkust was veranderd. Een boeiende expeditie die door Wil Tjoa op foto werd vastgelegd en waarbij Co de plekjes van waaruit was geschetst feilloos met GPS wist te vinden.

Inmiddels is door de gemeente Amsterdam een nieuw bestemmingsplan IJburg II in procedure gebracht. IJsselmeervereniging en VBIJ hebben daartegen opnieuw zienswijzen ingebracht. Het moet Co goedgedaan hebben dat de strijd waaraan hij zoveel jaren een grote bijdrage heeft geleverd door ons zal worden voortgezet. Wij zullen hem missen.

Marten Bierman

v.l.n.r. Fred Holthuis, Co Verkade en Marten Bierman

IJsselmeer Natuurlijk

In November 2008 werden in het hele land verkiezingen gehouden voor besturen van alle waterschappen. Inmiddels zijn de uitslagen bekend en zijn de meeste Dagelijkse Besturen geformeerd.

Omdat er geen speciale IJsselmeerpartij meedeed en ook de IJsselmeervereniging niet zelf meedeed, zijn we afhankelijk van de zorg van andere partijen voor het IJsselmeer. In de eerste plaats denken we dan aan de nieuwe partij Water Natuurlijk. Die deed in zeven waterschappen zelfstandig mee en in Zuiderzeeland als Water, Wonen en natuur. In onderstaande tabel heb ik de verkiezingsresultaten van die partij op een rij (rechtsom rond het IJsselmeergebied) gezet:

waterschap	opkomst	WN	AB	zetelpercentage
Fryslan	28	3	18	17%
Reest en Wieden	29	3	15	20%
Groot Salland	26	6	18	33%
Zuiderzeeland	23	6	18	33%
Veluwe	25	3	19	16%
Vallei en Eem	25	5	19	26%
Amstel, Gooi en Vechtstreek	18	5	23	22%
Hollands Noorderkwartier	23	5	23	22%
Totaal Rond IJsselmeer	24	36	153	24%

Opm.: Bij Zuiderzeeland is uitslag Water, Wonen en Natuur en bij Hollands Noorderkwartier is Groen Waterland meegeteld.

Duidelijk is dat de opkomsten in verstedelijkt gebied lager zijn dan in landelijk gebied. Het lijkt er op dat mensen die in steden wonen minder relevantie zien in waterschappen en dat mensen dicht bij de natuur en bij dijken het belang daarvan hoger inschatten. Onduidelijk is op dit moment nog hoe de dagelijkse besturen worden samengesteld en hoe deze uitslag voor het IJsselmeer zal uitpakken. We houden de vinger aan de pols, maar als u meehelpt: graag. Ik zal me de komende tijd met de voortgang bezighouden en daarover verslag doen.

Lex van Rootselaar

Lex.van.Rootselaar@waternatuurlijk.nl

Schenken aan IJsselmeervereniging

Veel mensen die een ideële organisatie een warm hart toedragen, kiezen voor een 'periodieke schenking'. Dit kan ook bij de IJsselmeervereniging. Als bij een notariële akte voor een periode van tenminste vijf jaar een periodieke schenking wordt toegekend, is het bedrag in het geheel aftrekbaar voor de inkomstenbelasting. Er geldt een drempel van tenminste € 100,- per jaar. Afhankelijk van de hoogte van het inkomen ontvangt de schenker 32,35% tot 52% van het gedoneerde bedrag terug van de fiscus. De algemeen nut beogende instelling betaalt geen schenkingsrecht. De instelling is voor langere tijd verzekerd van inkomsten en kan daarmee ook langer lopende verplichtingen aangaan. Om voor de fiscaal vriendelijke behandeling in aanmerking te komen moet de algemeen nut beogende instelling wel als zodanig door de belastingdienst zijn aangemerkt. Voor nadere informatie kunt u zich wenden tot Diny Kloosterboer, InformatieWinkel, telefoon: 088-0064455

U bent nodig

Uw IJsselmeer Vereniging is met tweeduizend leden een grote vereniging. Door onze grote, reputatie en deskundigheid hebben we invloed als het gaat om beheer en ontwikkeling van het IJsselmeergebied. Dat is ook hard nodig, want u heeft in deze uitgave kunnen lezen, dat er erg veel op ons afkomt, waar we keihard tegen en soms voor moeten vechten.

Ondanks het feit dat we een grote vereniging zijn is er toch maar een handjevol mensen betrokken bij onze acties en beleidsontwikkeling. Dat is op zich een bedreiging. We kunnen daardoor minder slagvaardig zijn dan zou moeten en het beperkt ons om binnen de VBIJ onze rol vol te spelen bij de beleidsontwikkeling.

Kortom:

We zitten dringend verlegen om mensen die willen helpen hun vereniging sterk en invloedrijk te houden en nog sterker te maken. Mensen die willen helpen bij de organisatie van activiteiten, die als (in)spreker op bijeenkomsten kunnen optreden, die kunnen helpen bij promotie en ledenwerving en die betrokken willen zijn bij beleidsontwikkeling en kennisvorming.

Voelt u zich aangesproken ? Ja Natuurlijk want de IJsselmeervereniging is het waard.

Frans Hijmans
fahijmans@home.nl
0515-422106

Lex van Rootselaar
lex.rootselaar@planet.nl
0342-493444

